

kazati hoče o njem, kaj nam je bil in nam je še vedno v slovenskem slovstvu Metelko. Podučeval je slovenske učence sploh in ljudske učitelje posebej, ter vstanovil za nje do-brotne zaloge; zvesti smo si torej, da s popisom njegovega književnega djanja vstrežemo učencem in učiteljem. Tudi naš stari tovarš in spretni pisatelj g. Jos. Levičnik bode nadaljeval svoje mične in podučljive gospodarske spise.

„Tovarš“ bode veljal za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta pa 1 gold. 30 kr.

Naj bi o novem letu 1871. ne bilo nikjer slovenskega učitelja in šolskega prijatelja, ki bi ne imel svojega Tovarša in nikjer spretnega šolskega peresa, ki bi ga djanjsko ne podpiral.

Bratje! boljše čase stvarimo si naj pred s pravim zna-čajem in s slogom! *Vredništvo.*

Šolsko in ljudsko izobraženje.

(Konec.)

Pomnožimo tedaj šolske nauke, mladost premalo zná, pre-malo vé, tedaj naj se več reči nauči! — naj se uči zemljepisja, naravoslovja, telovadbe, kmetovanja. Ali bo mar s tem po-magano, ako vse drugo: šolsko obiskovanje, učilni pripomočki, učiteljske službe, izobraževanje učiteljev i. dr. ostane pri sta-rem. Več bi škodilo, kakor koristilo. Od nikoga se ne more več tirjati, kakor storiti more, in kjer se ni sejalo, tam se ne more žeti.

Veliko in zeló imenitno vprašanje, kako se more šola zbolj-šati, da pripravi otroke za rastočo in razširjajočo omiko. S tem vprašanjem se ukvarjajo vsi, katerim je v resnici mar blagor ljudstva, dežele in narodov, kateri se trudijo za prihodnji rod in njegovo blagostanje. Preden pa to vpravičeno šolsko vprašanje rešimo, prašajmo se pa naj prej, ali more ljudska šola to storiti?

Na to odgovarjamo da, in tudi ne. Ljudska šola tega ni-kakor ne more storiti, dokler se od nje same pričakuje izpol-nitev te velike naloge, dokler se sama trudi izobraževati in pri-pravljati za praktično življenje. Šola te naloge ne bode mogla spolnovati, dokler se ne skerbí bolje za nadaljevalno izobra-ženje mladine, ktera je šoli odrasla.

A šola bo spolnovala svojo nalogo, kakor hitro te zapreke padejo. Dobra šola bo v zvezi z boljšo domačo odgojo in z vravnanim nadaljujočim podukom mogla zadostovati vsem tirjatvam časa. A to more storiti le dobra šola, v kateri vlada živ o podučevanje, pa ne goli mehanizem. Kakor pa je sedaj po večjem ljudska šola, ker se starši šembrano malo brigajo za šolo, soseske pa za vsako stvar raji kaj denarja privolijo, in se morajo otroci v šolo le siliti, taka šola ne bo ljudstva spremenila, pri naj boljši volji; učitelj le toliko doseže, da se nekteri brati in pisati navadijo, ker potem starši komaj čakajo, ter dneve in ure štejejo, kdaj da bo otrok šole oproščen. Taka šola ne bo ljudstva zboljšala.

Kako pa si mislimo novo dobro vravnano šolo?

V dobri šoli odpada razloček med podukom in odgojo, kakor ga tudi v življenji ni. Kedar se ukvarjamo z otroci, nimamo nikoli opraviti samo z njihovim spoznanjem, drugikrat pa samo z njihovim srcem, tudi ako hočemo otroka telesno izuriti, se tega tudi njegov duh kolikor toliko vdeležuje. Otročjega uma ne moremo buditi, da bi volje ne nagibali, v glavo mu tudi nič ne moremo vbiti ali vsiliti, da bi tudi ne vadili njegovega verskega čuvstva ali estetičnega okusa. Vselej imamo opraviti z vsem živim otrokom, z vsem njegovim dušnim in s telesnim živobitjem. Tedaj ne moremo nikoli odgojevati, da bi ne odgajali ali na dobro ali na zlo.

Da bi domača hiša le odgojevala, šola pa le podučevala, to je čisto kriva in napačna misel. Šola, ako hoče kaj koristiti, mora podučevati in odgajati. Vsa šola v vsi svoji napravi in vredbi z vso svojo delavnostjo vselej in o sleherni uri mora ozirati se na vsega otroka, na njegovo dušo in telo, na njegovo spoznanje, serce in voljo, ves otrok se mora žlahniti. Poglejmo mlado drevesce! Vertnar ga presadi in požlahni, in čaka, da odrase in donaša sad. Nihče ne bo od mladega drevesca že pričakoval obilo sadja, nihče mu ne bo vcepil debelih vej, da bi precej sadje rodilo, to pride pozneje samo po sebi. Tako je tudi pri otrocih. Njihov duh se razvija od stopinje do stopinje. Vsako pride o svojem času, toda skerbno se mora rediti, ali saj ne opovirati ali motiti; toda komaj že mladi duh berst poganja, že hočemo sad viditi, kateri naj bi se potem v življenji rabil. Brezpamet, to se ne dá prisiliti!

Ko bi bil človeški duh kakor skrinja, ki se dá z blagom nabasati, naj bi že bilo. Otročji duh pa, kakor živi in biva, čuti, misli in hoteva, je živo organsko bitje, ki se razvija po določenih postavah, od stopinje do stopinje, kakor mu je stvarnik odločil. Kakor telo še le v letih in le, ako je dobro oskerbljeno, pride k moči, tako tudi duh. In kakor telo odstrani vsako teršico, ktera se je zasadila v meso in želodec ne prebavlja, kar ni zanj, tako tudi otročji duh dela po postavah, ktere mu je odmenil stvarnik, ter izbruhne, kar ne more prebaviti.

Tudi to, kar se naravi prilega, ne ohrani telo takošno, kakoršno je sprejelo, marveč se taisto spreminja v kri in meso, in to se zopet večkrat obnavlja. Tako se godi tudi v človeškem duhu. Vse, kar se človek nauči, dasiravno se vjema z naravo, ne ohranjuje se samo v duhu, marveč se predela in duh se s tem oživlja in okrepcá.

Obernimo to na našega šolskega dečka! Kaj pomaga našemu Mihcu, ako se je učil tisočerihi reči, ktere se njegovi naravi ne prilegajo? Kaj pomaga, ako bere reči, ktere otročji um ne razume, ako dela opravilne spise, kteri se mu ravno tako podajo, kakor očetova suknja ali klobuk, ako dela gospodarske spise, pa po šoli iz blata hišice dela, kaj mu pomaga, ako imenuje gorovje in mesta po Aziji in Avstraliji, ker od vsega tega nima pojma? Otročji duh se preobloži s tako stvarino in ker je ne more prebaviti, odpahne jo čisto do dobrega. Čemu je bil tedaj ves trud učencev in učiteljev? Sedaj naj bi pa sam nadaljeval. Pa kaj dela? bukve verže v kot, da jih nikdar več ne vidi. Ko bi le ne bilo vse opravljeno s tem, da pozabi, kar se je naučil! Dostikrat ravno iz tega vzroka nastane gnjus do vsakega daljnega izobraževanja.

Tedaj ni vse s tem opravljeno, da se otrok nauči le nekoliko reči; veliko imenitnejše in važnejše je to, da se pri otrocih duh in telo naravno in v soglasji razvija.

Namesto, da bi se vprašalo, kaj morajo vse otroci znati in vediti, naj bi se raji vprašalo, kaj bo enkrat iz otroka. Šola naj nikar samo ne podučuje, ampak naj tudi izobražuje.

Stvar je važna in vredna, da se premisli.